

111b
Farriccia (Lucca)

Jacobus de Clusa

De valore et utilitate mus-
sorum pro defunctis.

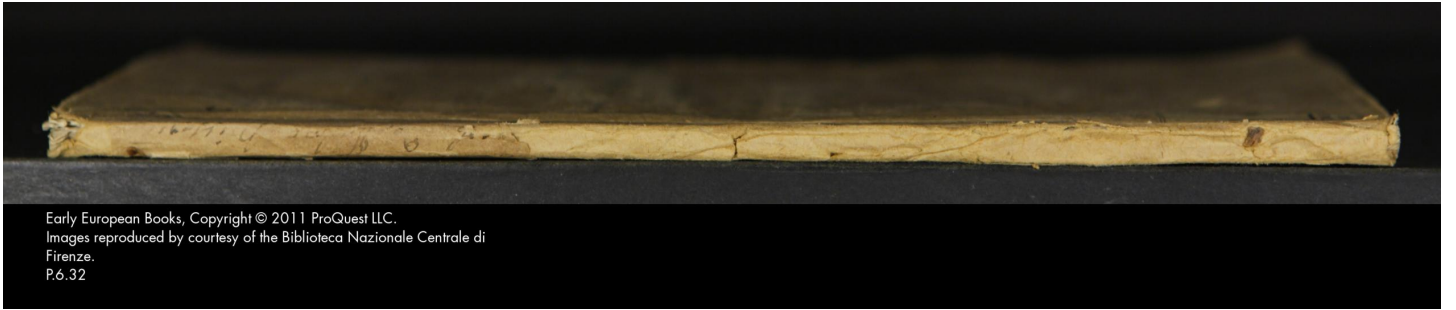
Segue: Johannes de Meckel-
ma, Determinatio.

[Heidelberg, Heinrich Kno-
blochtrier], 1493

Yain⁺ 9341

BMC III, 671

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
P.6.32

2972.081 D

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
P.6.32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
P.6.32

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
P.6.32

Jacobus Justerbuch.

4156

P
6
32
BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE - FIRENZE

HHI
18

Copie 2.

Got. 94

AV-IV-16

De valore et utilitate missarū
pro defunctis celebratarū per
sacre theologie professorē. Iacobi
ordinis: cartusiensis edita

Contēta huius opusculi

Utrum decem vel viginti misse speciales satisfactorie possint redimi vni anime nulla alterius anima adiuncta.

Utrum vna missa sit efficacior alia ad placandum diuinam iustitiam vel ad impetrandum aliquid a diuina pietate.

Utrum licite sacerdos possit legere missam vel aliud suffragium facere propter pecuniam.

Utrum sacerdos beneficiatus possit salua conscientia celebrare pro alijs quam pro suis colatoribus.

Sacerdos obligans se canere vnaz missaz pro A. specialiter postea ad dicendum se obliget vnā aliam missam pro anima. B.

Utrum per cantationez vnus missae possit absolui ab vtraque.

Se valore et utilitate missarum pro defunctis
celebratarum per sacre theologie professorem Ja/
cobum ordinis cartusienensis edita

Alia cuiusdam laici nuper
defuncta iuxta deposuit sibi
redimi quingentas missas
speciales satisfactorias sub
ista restrictioe qua videlicet
nulla anima sibi iungeretur
sub equa satisfactioe Cuius
pater vinit ad unum Conuen
tum de observantia mendi
cantium. et proposuit eis voluntate filie sue et bene
ficii relictum qui renuerunt suscipere talem restric
tionem sed bene vellent tot missas legere et intrudere
pro illa anima secundum voluntatem dei pro illo offerro
rio Sed cum hoc etiam vellent orare pro quibus ipsi
vellent et deberent. quod laico non placuit **A**lia
consimilia monasteria adiit. in quibus sue intentio
ni satisfieri debere promissum est. subpredicta restric
tione. verum adiecit ipse laicus quod si anima fi
lie non esset in purgatorio quod huiusmodi suffra
gia credere deberent ceteris de sua cognatione ibi
afflictis etc.

A. ij.

Veritur primo an ille la
icus sapienter et ordina
te desiderauerit et pecierit
Secundo an isti fratres
recte sibi negauerit. Ha/
buerunt etiam idem fratres
consuetudinem quod plures
personae missas redimerent
omnes in unum numerum as/
sociandi et pecunias mul
tas recipiendi. verbi gratia hodie post prandium
venit quidam petens triginta missas pro anima
patris sui iam defuncti. Exhinc post hanc venit
secundus petens totidem pro anima sue uxoris. Item
ante et post vesperas veniunt tertius et quartus to
tidem missas celebrare petentes pro suis defunctis.
Nodo cum uno tricenario missarum putant se om
nibus satisfacere. Responsio ad predictorum dubi
orum qualicumque solutionem et si forte non omnimoda
satisfactionem ex quo studia doctorum non multa de
hijs leguntur tractasse. tamen in particulari pauca
oportet ergo pium lectorem contentum esse in hijs.
que ex manu ductione doctorum. libro quarto senten
ciarum in eorum scriptis reperiuntur. per viam autem re
solutoriam procedendo clarior responsio relucebit.
Accurrit primo persona suffragium postulans se
cundo persona suffragium impendens tertio ipsius
suffragium scilicet missae celebratio sine sacrificium
in missa celebrata oblatum. quarto. Intencio tam pe
tētis suffragium quam conferentis. Cuilibet ergo parti

sua iura distribuendo videndū quid persona petēs
licite potuit petere. ex hoc clarebit si discrete vel
minus discrete postularit. **S**ecūdo vidēdū quid
persona impendens potuit iuste promittere. et se ob
ligare 3o quante efficacie est ipsum suffragium.
Et an solū vni persone potuit alligari alijs exclu
sis. quarto ad quid et ad que intēcio tam petentis
quā deferentis potuerit referri et artari. **P**rimo ex
clusam esse volo omnem simoniacam prauitatez
percōuencōez pactū exactionem et quālibet cōtrac
tum illicitum in hoc piissimo officio seruata pia cō
suetudine et spontanea oblatione pro sustentacōe
ministrarie. **E**t de hoc nō ad pns salterius est spe
culationis 2c. quo ad primum scz petētem suffragiū
siue viuū siue defunctū licitum sibi fuit pro anime
sue celeriori liberatione de penis purgatorij. et sa
tisfactione suozū reatuū disponere vt sacrificiū
altaris offerretur pāpaliter pro se. **C**um hoc cōnis
usus teneat ecclesie. **I**deo et orōnes et collecte ī sin
gulari seu ī plurali et ritus fidelīū a nullo ecclesia
stico doctore reprobatus legūtur sm deuotōez pe
rētū alijs si idifferēter et ī cōfuso. oīa fieri possent
et deberēt. tūc sēper esset legēda collecta fidelīū. **E**t
superfluecēt collecte pro parētibus et benefaccori
bus pro fratribus cōgregatōis 2c. qđ nullus aude
bit dicere et oīm doctorū positio ī hoc residet. quot
orōnes et misse per aliquo facte quo ad expiationē
pene satisfactorie per modū eiusdā recōpēsatiōis ī
quo cōsiderantur equalitas iusticie cōmutatiue plus
valz vni quā alicui cui applicatur per itētiōē sa
ciētis et petētis. **E**t d hoc videri habet ī scripto quar

A. iij.

ri sententiarum. dis. xlv. **S**z hoc qd petes annexum
hac conditōz vt nulla aia ei adiungatur sub equa sa-
tisfactōe hoc habz quēdā nodū potest ei hoc refer-
ri qno ad se scz. quēadmodū eēt in eo optaret qd hoc
sacrificiū per modū recōpēse cōis penarū debitā
pūcipaliter pro se offerretur. **E**t hoc n̄ iudico iustū
nec impiū qz caritas a se icipit. et liberacō d̄ penis
cadit primo ī optione proprie persone sz qd īsta per-
sona petēs itenderet excludere actū et offitiū eccle-
sie cuius personam gerit sacerdos. qui pro multis
aiabus ymmo pro iunis et defūctis oībus fm̄ sta-
tū ecclesiasticū orōes deo porrigit ut patet ex tēore
canonis et collectarū hoc iudicio eiū fuisse illicitū
vt patebit ī sequētibus. nec diuinā manū recludere
habet. qm̄ ille ex sua liberalitate vni plus alteri
minus poterit idulgere. **C**ū cū nemo dicere pot-
est **C**ur ita facis caute tñ facient tales simplices qui
nesciūt d̄terminare quo modo se regerēt ī talibus
suffragiis pro se aut suis postulādis vt dicerēt pre-
spitero oratorio aut celebratorio peto propter deū
vt pro aia illius vel illorum velitis celebrare tot et
tot missas fm̄ qd ecclesia rite facere statuit aut de-
creuit nichil ī sp̄e postulādo. **E**t tūc sine prespiter
plures admitteret siue n̄ ī eadē missa aut orōe pie
credendū ē qd deus itētōez petētis adimpleret. n̄ ob stā-
te si prespiter aliter faceret quā fuerat postulatus
Nā prespiter habz se secundū vt mīster et quasi in-
strumētū respectu huius actionis. **D**eus autē ē pū-
cipale agēs. respiciēs itētōez pūmi petētis. n̄ instru-
mētū seu mīstri. **C**ū ī naturalibus et artificialibus
effectus magis sequitur formā agētis. quā instru-

ti **S**ic i pictore et domifactorē et ita eēt simplicēs
iformādi : c. quo ad scdm scz quo ad personā suffra
guū ipendens. ipse duos oculos tenetur habere scz
quo od petētez ne eū recta et licita petētē sua iten
tōe defraudet si salariū sustētacōis ab eo recipere de
creuit. **E**tiā oculū habere debet ad ecclesiā militātē
cuius personā gerit. **O** contra iſtituta ecclesie nich
il arēptat. vt scz sacrificiū pūcipaliter pro petēti
fm rectā eius itentionē i vni satisfactōis offerat et
f m vitā ecclesie taz pro uiuis quam pro defunctis
orōes cōsuetas n̄ itermittit. nec derogat per hoc itē
cōi perētis si alias orōes quascūqz addat cōmittēs
hec oīa quo addistributōz diuine pietati qz ex lar
gicate sua sine restrictōe. et sū mēsurā szm ordinē
sapiētie sue cuiuslibz aīe potest hec dispēsare. **N**ā nul
li mortaliū d cōmuni lege cōstare poterit. quātum
illi vel isti d satisfactōe dcreuit relaxare. n̄ cōstire
rit per reuelatōez nec aliquis doctorū certā de hac
tradidisse legitur doctrinā. **I**ō. n̄ approbādus est
hic ritus. **N**ec ratio admittit nec scripture d hoc lo
quūtur doctorū qd pro illa aīa triginta misse et pro
alia iterū triginta et sic d alijs diuisis persoīs perēti
bus diuisis tēporibz potest satisfieri per semel trigi
ta missas lectas n̄ pcedet volūtate qz ibi d fraud a
ri vidētur eorū volūtās ipsis ignorātibz et n̄ sic esti
mātibz. **E**tiā pro sacrificio i vni satisfactōis pro aī
ma defuncta n̄ possūt suffragia requirit equalitatez
dimissi dīcti et pene suscepte. **A**ut oblacōis cōdī/
ane. **S**ecus ē d orōnibus aut caritate : c. qz i pluri/
bus diuisis partes n̄ reddūt mīores. qd tū facit opus
satisfactorium qd quāto pluribus fit tāto minus.

A iiij

Pro quolibet satisfit per modum iustitie commutative
sicut omnes doctores quarto sententiarum. Sic igitur pe-
nes non potuit licite prescribere auctoritate diuine
quo ad suam largiendam nec decretis ecclesie nec oroni-
bus associatis per celebrare pro alijs. sic nec cele-
bras potuit ad obligari per petere. Videtur igitur
quod petens minus rationabiliter petunt. cum aliorum pre-
iudicio quibus nec ipse nec celebras legem ponere po-
tuit. **A**lterius videtur quod primi religiosi caute fe-
cerunt. nolentes se submittere huic obligatori. sed tamen
hoc fuit iterum petentis. Alij vero religiosi et elemosi-
niarum recipientes possent etiam excusari. **N**on sicut interio-
rum postulantis obliquam. sed sicut quam habere debuit rec-
tam suam intentionem dirigentes. In quibusdam enim religio-
nibus suatur ritus ubi plura tricenaria simul co-
currunt in una missa. Sed hoc non fit in fraudem. sed sponte et
scienter et sine obligatione alicuius. Sic de uniuersa-
rio simul concurrentibus et associatis. Secus esset si
cum pollicitatione ac promissione accepta elemosina in
respectu satisfactionis pro penis debitis soluendis.
quia tunc iudicare illicitum sicut predictum est. et quo
ad terciu[m] scilicet sacrificium seu oblationem factam. Sciendum
quod omne agens naturale agit. sicut ultimum suum
posse. **E**x primo celi. Voluntarium vero non. sed ad pla-
cirum. Sacramentum autem in missa oblatum non est agens na-
turale sed voluntarium. **N**on igitur agit secundum ultimum
suum posse quia cum sit infinite potentie actione posset omnes
animas et de inferno et purgatorio una missa libera-
re. Sed utitur potentia ordinata. sicut ordinem sapien-
tie atque iustitie. **E**ffectus igitur huius sacramenti
est finitus non igitur quod quo ad solutionem penarum

satisfactoriarum tamē valet pro multis sicut pro
vno de terminatio vero huius effectus est partim
ex parte iusticie partim. ex parte sapientie sue par
tim. ex dignitate et duocatione petentis. **C**onsidera
tur igitur suffragiū illud dupliciter secundū. **S.**
The m. vno mō quo ad caritatem. ex qua procedit
Et sic plus valet magis digno et i maiori gratia
et caritate existēti. **S**ic doctrina pro vno p̄cipua
liter prolata plus valet ei qui clariore et captiore
habet intellectū. **E**t lumē pro vno apporatur plus
valz ei qui clariores oculos habet. **E**t hoc fit ut
dicit. petrus. de thazarā. per modum cōgratulationis
et cōsolationis. secundū quot vnus i caritate existēs
magis secundū irerierē cōsolationē letatur d̄ bonis
alterius. **E**t si p̄des nō fiant in quantum scz de
functi in purgatorio existētes gaudent de bonis
que per viuos sunt et gaudent de utilitate secum
in purgatorio existēcium pro quibus suffragia spe
cialiter fiunt. **A**lio mō valet suffragium ex hoc
quot per intētionem vnius applicatur alteri in sa
tisfactionem et liberationē a penis et nō alteri et sic
satisfactio vnius alteri cōputatur. et hoc mō non
est dubium. quī magis vni valeat qm̄ alteri. **E**t
sic habet vnu satisfactionis vñ sic sacrificiū misse
vni pro quo fit magis valet quaz alteri quo ad di
misionē penes secundū intētionē applicatiōis. **H**ec est
sētētia. **T**hōme et perridet thazarā. scrip. quartisina
rum. **N**ullus tñ enarrare sufficit utilitatē seu effe
rum misse. quo ad suā dignitatē. cū solus deus ibi
sit operatur et memoria sue sanctissime passionis.

que sufficiens fuisset pro mille orbibus si fuissent sa-
tis facere. **U**tz nō ē necessariū si dubitū vnius sol-
uitur quot etiā debitū vltimus solvatur sicut ē cū
lūmē accenditur vni cūque lucet alteri. aut doctri-
na que in honore alicuius sit ex ea magis accipit al-
ter al. qñdo qui est maioris intelligentie et capaci-
tatis. quia suffragia nō hñt se per modūz luminis
sed per modū solutionis debiti. **V**n et secūdu bo-
naventuram suffragia generalia pro oībus facta
oībus prosūt. nō tñ equaliter. sed illis magis. qui
magis meruerūt. ut eis prodescent ut dicit Augu-
stinus qu. videlicet i maiori caritate decesserūt vel
qui multa misericordie opera hic fecerūt et alios i
digētes libēter unuerūt. nulli tñ utilior et fructuo-
sior est missa quam digne celebrāti. Ille enim sibi
premiū essētiāle meretur per eā. et nulli alteri. **S**z
alijs meretur dimissionem pene. aut gaudiū gene-
rat scz ā zelis et cōgratulātōz bonis et toti ecclesie
gratiarū actionē. qz oīa sūt accedētelia sibi. autēz
soli meretur premiū eēnle. qz ē actus caritatie qui
solū respicit personā agētē. **N**ullus ēi alteri potest
mereri vitā eternā per modū meriti. cum actus bo-
nus agēti attribuitur. sz bñ per modū operatōis. ut
deus dignetur dare gratiam alteri potest impetrare.
Sic petrus per oratōes suā thabire impetravit vitā
tēperalē sz sibi per actū caritatis meruit vitā eter-
nā. cūo ad quartū scz itērōz tā petēti. quā suffra-
giū impēdētis. notād quod illa itērō cōpotest regula-
aut nō regulata. **S**i primū tñc per ipsaz appl. carus
opus factū ad illū. pro quo fit ex de iustitia. **C**ū di-
cat. Ambrosius affectus tuus nomē inponit operi

rno **D**ñ intentio est mediū dirigens atcū. et con/
 iūgenscū. cū illo po: quo fit **S**i vero ē irregularita/
 tentio. scz nō i eo modo quo debet fieri tūc si nō
 procedit ex malitia sed ex ignorātia. aut simplici/
 rate. **P**ie credendum est. quod deus supplet defec/
 tum intentionis. melius eam ordinans quam ille
 intendens aut differēs aut commutās secūduz uti/
 litatē intēdentis quā debuit habere. **E**t pie creden/
 dum est. quod si sacerdos vellet priuare intentio/
 nem suam aliter. quam petens eam pretendebat.
 ad huc deus actum dirigeret secundum intentio/
 nem primi intendentis. et non secundi. **N**on igitur
 abesset defunctis intentio murata sacerdotis
 celebrantis. ab intentione petentis suffragium
Non igitur videtur mulier hec. siue eius pater suf/
 fragium petens. andiscerte condicionem apposue/
 risse. **S**cilicet si ipsius anima purgari nō egiisset.
 ex tunc ad suos consanguineos deberet suffragiū
 fuisse deuolutum. quia etiam hec in vita facere po/
 tuit &c. **S**equitur alia questio &c.

Utrum una missa sit effica/
 tior alia ad placandum di/
 uinam iustitiam. vel ad im/
 petrandum aliquid a diui/
 na misericordia. **R**espon/
 deo **I**n celebratione misse
 qui que occurrunt. conside/
 randa. **P**rimo actus celi/
 brans secūdo sacramentū corporis cristi tertio ec/
 clesia militans. cuius personam gerit celebrans.

in orationibus et alijs prespiter agēdo et dicendo
quarto orationes quito intētio celebrāris **P**ro quo
aut pro quibus hoc agit. quo ad secūdū et tertium
nō est melior vna missa quo ad opus operatū. quā
alia quia idē est **I**deo semper eādē efficacīā habet
quo ad ista licet aliquando defectus fiat ex parte
eodrū pro quibus fit. cū actus actiuorū sunt ī patiēte
predisposito presupposita diuina dispēsatione que
nobis est instrumentalis **S**ed quo ad reliqua tria
multa est differētia. secūdū acceptacionē celebran
tis. et intēcionem eius que dirigit actum. quis du
bitat qñ oraciones iusti plus mereantur exaudiri
quā minus iusti **V**nde nō est impossibile celebrāre
mortaliter peccare et tñ suā missaz multū proficiu
am eē his pro quibus existentōe celebrant siue pro
viviis siue pro defunctis **N**on ratione sue s; ex par
te ecclesie cuius personā gerit. et ex deuorōe illius
qui ei supplicauit. ut missam hanc celebraret **C**ui
ius hēnus familiare **E**xēplum potēs mittēs pre
ciosa munera alicui amico per cōtēptibilem seruū
non minus gratum. et vtile ē minus illi cui mitti
tur licet per despectuū seruū accipiatur. **S**ic est de
ecclesie et sacramēto pernegligētez prespiterum.
nec videtur quātum ad sacrificiū et satisfactionē
pro peccatis. et gratie assecucionem. multū conficē
illi. cuius intuitu offertur sacrificium propter dig
nitate ecclesie que est sponsa sine ruga et sine ma
cula et propter deuocionem eius pro quo offertur.
cui applicatur per intencionem celebrāris siue ma
li siue boni sacerdotis licz quo ad accedētia que

dam dulcior eet deo oblatio per dignum sacerdotem
oblata et quod ad orationes per dignum ad deum suas.
Ideo dicit. **B**ona ventura Cessate superstitioe et er
rore benefacit qui liberet audit missa idonei sacer
dotis. et melius est audire eam quam alterius cete
ris paribus. **S**ed tamen quod notitia populi non capit.
quis manus siue minus sit idoneus. **I**deo idem
ter est audienda. **S**ic etiam de defunctis est censendum. ratio
prius dicta. nec tamen indigne celebras per hoc est excu
satus a reatu culpe licet multa bona ex missa sua
secuta sunt. quod hoc non est ex se sed deo operante. et eccle
sia merente. **S**ic enim Judas aut crucifigores christi
et sanctorum nichil gratie ex hoc habebant. licet deus
per eos salutem humani generis operatus est. **V**nde et aposto
li post comminationem eis per principes sacerdotum factam ne
ulterius loquerentur in nomine iesu dixerunt post ce
tera. **C**onuenerunt enim aduersus sanctum puerum tunc
iesus facere que manus tua. et consilium tunc decre
uerunt fieri. **A**ctuum. iiii. **E**cce fecerunt ipsi quod deus
decreuit sibi fieri. ipsi per hoc non sunt excusati. **R**e
presentatur enim passio christi in qualibet missa prout
per istam causam. qui pridie quam pateretur etc. et hec passio
christi licet celebrari aut esse pro quo celebratur non sit
opus diuincile aut penale non tamen id est minus satisfac
torium quod per memoriam et reuocationem huius di
gnissime passionis ipse christus passus est semel in cru
ce ratione sacrificij delicta multa venialia et satisfacit
pro multis peccatis. efficacior enim non dubitatur
christi passio etiam renouata in sacramento per memo
riam quam magna pena corporalis quam per se quis
B

posset pati. vñ etiā solucō sit penarū. per aliū ex fi
 de. caritate illius cui applicatur per itencionē. ex
 quo vñ corpus est caput. et membra id ē christus
 et fideles. Capite patiete pass. onis vtilitas reddun
 dat i omnibus membris capacibz. per fidem et di
 lectionē obicem non apponentibus. sed habitu di
 naliter semper dicentibus particeps ego sum om
 nium timenium te x. Et si de membro particula
 ri reddundat in aliud. quanto magis de capite ad
 membra inferiora x.

Dffunt etiā misse de sanctis
 lecte. aut de christo applicari
 ad defunctos. n̄ quide ex vi v
 borū i collectis et partibus
 missarū sed ex ratione sacri
 firij oblati. et deuotionis ac
 intentionis offerentis seu ei
 us que facit eam dici. scdm.
 pe. de r̄ar. et eius ad cuius instanciā ipsa missa ce
 lebratur. Et forte sancti illi quibz honor exhibetur
 meritis suis. et precibus animabus defunctorum
 plus pñt ipetrare de remissione reatus. quā ipse ce
 lebrans si pro defunctis celebraret in suis collectis
 et epistolis seu euangelis. Cum cetera omnia ap
 plicari possunt per intentionem mediate ad defun
 ctos. vt scilicet sancti illi satisfaciant pro anima
 bus. Nam per opera supererogatione quibus sac
 ri n̄ egent. per se illa pñt distribuere pro quibz vo
 lūt. qz sūt suata i thesauris ecclesie. Sic patet de

indulgentijs. quas si papa potest ex auctoritate ap-
plicare uni aut alteri. quanto magis deus omnipor-
tes. et sancti de benignitate. quis audit ligare dei
et sanctorum manus in hijs que honor est liberalitas
eorum requirit. unde licet apud homines videatur ab-
usio. quo ad exteriorum tantum quod ad intentionem et de-
uotionem occultam soli deo nota non est ab. asio licet prop-
ter scandalum vitam publice fieri non debeat deriderent
enim homines factum sed ego non magnum inconueniens re-
putarem si fieret ex deuotione occulte suppleret ei
deuotio feruens et intentio sancta. et merita sanc-
torum officium verbale pro defunctis cum maior solet esse ac-
tualis deuotio hominum in missis de sanctis. et alia
festiuitateque uiam pro defunctis Sic legimus. Pater
noster unum. aut plura in honore istius vel istius sanc-
ti et tamen nulla fit ibi verbalis intentio. de aliquo sanc-
to sed mens deuota et intentio omnia rectificat. Sic
militer in septem psalmis quos legimus pro animabus
defunctorum aut totum psalterium. et psalmos in vi-
gilijs mortuorum cōrentos. que omnia applica-
mus animabus eodem fundamento licet in multis nul-
la fit intentio de defunctis labor. deuotio. intentio et cetera
ceremonie subueniunt animabus nulli tamen mortalium de
lege communi sine certa reuelatione constare puto.
quanto de satisfactione peccatorum animabus per missas dimittitur
2c. **H**airicus de Bassia. super. iij. sententiarum. **Q**ui
se. psalmi. exequie elemosine 2c per viuos facite
pro defunctis **U**no modo sunt per modum supplicatio-
nis alio modo per modum satisfactionis. **P**rimo modo equa-
liter valet omnibus ac specialiter si pro se fieret secundo modo
2 ij.

non. ideo nō valet missa pro pluribus sicut pro pau-
cioribz. nec alia pietatis opera salutē sedō modo.
Ideo ratio in cimiterio vbi pauci sūt sepultri. plus
vz permodū satisfactōis. quā vbi multi. sūt sepultri.
scdm **Holkot**. **I**deo obligatus ad celebrādū principa-
liter pro **A.** nō potest sibi associari. **B.** principaliter
qz pro vno illorū sic celebraret nec sū fraude potest
se ad hoc obligare. qz suffragiū ī plures diuisū par-
tes reddit minores. ī quēlibet permodū solueōis de-
bitū cū sit fuitū. **O**bligatus igitur ad missam speci-
aliter pro **A.** et post similitur pro **B.** nō potest per
vnā missā satisfacere. qz oportet duas esse. **S**ed
si obligo me simul duobus. **A.** et **B.** dicēdū vter
que tūc possūz soluere per vnā copulāriminec ob-
ligauī me copulatiue immo **Holkot** dicit qd peccat
mortaliter qz deceptor aīarū est et peritūrus. si pro
vno obligat. et pro pluribz celebrat saltē specialiter
vnā promittēs pro **A.** et **B.** **H**enricus de has
sia **S**cdm cōdicionē policie humane **N**ō ap-
paret verisimiliter. quot deus cōcederet eque facili-
ter supplicacionē pro centū petēti. sic pro decem ex
equa in tensa caritate pro debitore **I**deo verisimile
est quot siue permodum supplicacionis siue sa-
tisfactionis plus valet vni si pro eo singulariter et
specialiter fieret. quam si pro ipso et pro alijs licet
si deo placeret equaliter omnibus valeret permodū
orationis **I**deo promultis missa permodum sa-
tisfactionis distribuitur. secundum portiones et
numerus personarum **N**ota exemplum. **R**ex
habens debitores captiuos multos dux aliquis

petens regem vt liberos dimittat si rex exaudiat
tamē oratio ducis v3 pro multis vel pro oībus sic
pro vno solo **S**i vero dux conatur captiuos libe-
rare per modum satisfactionis. et offert centū flo-
reos **T**ercuz est qđ minus valebet hec solutio vni
ex centū hominibz. quā si nō fieret singulariter
pro vno. quia tūc foēt totaliter liberatus **N**ūc
autē nō quilibet liberatur n̄ secūdu portionē que
sibi potest pro venire de centum **H**ec hainricus de
Bassia

Queritur an sacerdos possit licite legere
missam vel aliud suffragium facere pro
pter pecuniam.

Et videtur quod sic. **C**ōm̄is em̄ cōsuetudo clericorū
ad hoc nūc idleuit. qui propter pntiā vel pecuni-
am anniuersariorū aut alterius quīsitus vidētur
celebrare missas **I**te p̄bēdari videtur celebrare
propter pecuniā et ānuos cēsus suorū patronorū
Respondens sacerdos nō potest celebrare sine pec-
cato. propter pecuniā prout propter dat causam fi-
nalē. et p̄ncipalem. **P**at3 qz alias venderet spūale
pro tēperali qđ est simonia prout determinat **S**an-
ctus. 12. c. q. 100. ar. 20. **C**ōstat aut̄ quod simonia
nō sit sine peccatō. probat etiā idem actus huiusmo-
di viz venditionis rerū spiritualium pro tēperali-
bus esse illicitos et malos dicēs. actus aliquis ex
eo dicitur malus. qui cadit super materiā indebitā
Emprio aut̄ et veditio rei spūalis est indebita ma-
terea triplici de causa. **P**rimo qz res spiritualis nō
potest aliquo terreno pretio recōpensari sic dicitur
Bij

de sapia p^{ri}mo. 30 Preciosior ē cūctis opib^{us}. et oīa
que cōsiderātur huic nō valēt comparari. **S**cdo qz
illud potest esse debita vēditōis materia cuius vē
ditior ē dominus. clericus autē nō est dominus rerū
spūaliū sz mīstrator. ut dicitur. i. cor. quarto. **T**er
tio qz vēditō repūgnat origini spūaliū qz ex gra
tuita dī volūtate proueniūt. vñ dominus math. 10.
dicit. **G**ratias accepistis gratis date p^{er} veritas re
spōsionis ad quesitōes ex illo qz sic propter pecuni
am celebrās pecuniā preponit spūali sz celebratōi
Semper em̄ deterius est gratia melioris **U**t dicit
aristo. i. polli. **E**tiam magis diligit pecuniā quam
deū. et spūalia. ut patz. **P**rimo posteriorū propter
Unū qd qz tale et ipsūz magis tale **E**x quo autē di
ligit corpus cristi tractare propter pecuniā cōsequi
ens ē pecuniāz magis diligit. **P**atz ergo veritas re
spōsionis ad questionē et falsitas e iudez. **A**d rōnes
autē i oppositūz **D**icit. **S.** thō. ubi supra Accipere
pecuniā pro spūali. gratia sacramentorū ē crimen si
monie quot nulla cōsuetudine potest excusari. qz
cōsuetudo nō preiudicat iuri naturali. vel de mo.
ad scdm dicit. **S.** thōs. ibid accipē aliquid vel ali
qua ad sustētacōz eorū qui sacramēta mīstrat vel
missas celebrāt. szm ordiatōes ecclesie et consuetu
dines a probatas. nō est sīdōia nec peccatū **N**ō em̄ ac
cipitur tāquā pretiū mercedis sz tāquā stipēdū ne
cessitatis **U**n super illud p^{ri}mo ad thō quīro. qui
bñ presūt presp. teri. dicit. 1. lo. aug. accipiet necessi
tatem sustētacōis a populo mercedē dispēsacōis a
dño **C**aveat ergo quisqz prespiter ne pecuniā sit fis

celebracōis. s; potius amor dei zelus aīarū i purga
torio. et. iuuamētū crīstī fidelīū. **E**uidētissimū autē
signū celebracōis pro pecuniā. ut videtur. stat i illo
cū quis proponit pro illo die vacare a celebracōe.
et tñ post quā sibi idicitur presentia. resilit propo
siti et celebrat etc.

Queritur scdō an sacerdos bñficiarius possit sal
ua cōscia celebrare pro alijs quā pro suis colatori
bus. **I**nde quoq; emolmētū accipere. **N**otāduz
pro respōsiōe questionis ut tractāt doctores super
quarto dis. xl. quito. q. nono. qd duo sūt i missa. qui
bus suffragatur aīabz i purgatorio existentibus.
Primū ē minus pāpale. **E**t ē petitiō sū oratio. qz in
iuitur i collectis et etiā i multis partibz canonis.
qua deus ex oratur ad relaxatiōē pene debite vel
ad aliud. **S**cdm in missa ē pāpale. et est oblaris
sū sacrificiū sacramti et habet pāpaler vtutē
relaxacōis pene siue satisfacciōis debite. **E**t illis
duobz potest alicui aīe i purgatorio tēre suffraga
ri. **S**ic verbi gratia. **I**n simili videmus qd alicui
i carcerato a terzō pācipe potest suffragari duobz
mōis. vno modo. intercedēdo precamibz apud pā
cipem. pro sui ereptione et tamen ille preces possūt
fortiri effectum aut non. iuxta libitū pācipis et
huic correspondet primum in missa s; oratio. scdō
potest sibi suffragari debitum cuius ex parte i car
ceratus est soluendo. et illud semper processum ha
bet et huic correspondet secundum in missa scili
cet sacrificiū etcetera. **S**ecundo notandū qd
quis dupliciter potest celebrare pro aliquo scilicet
B iij.

principaliſſime et minus principaliter. Principaliter ce-
lebrare pro aliquo vno modo vt dicit Holſer ſuper
quarto. **E**ſtendere quot ſua miſſa proſit multis
etiā iſatiffactorū. et ſimilis quot nulli aīe in tē pro
ſit ſic illi pro qua celebrat. vel ſecundo modo cele-
brare principaliter pro. **A**īa. eſt intendere quot. **A**īe
celebracō ſua cedit in ſatiffactorū. et alias nulli
aīe licet velit quot proſit alijs per modū orationis.
Tertio norandū qd̄ duplices ſūt ſacerdotes quidā
ſūt bñficiari ſufficiēti bñficio qntū ad perſonam et
ſtatū perſone. Alij ſūt bñficiari iſufficiēti bñficio.
ad perſonā et ſtatū perſone. **I**ſtis notatis **S**it
prima cōcluſio hec. ad queſtiōz ſacerdos ſiue bene-
ficiatus ſiue nō bñficiatus. **P**oteſt ſalua cōcien-
tia celebrare minus principaliter cottidie pro quo-
cumq; voluerit patz cōcluſio. quia per modū orati-
onis. poteſt ſuffragari cuilibet. rētrō principali ſci-
licet ſacrificiis ſuis colatori patet etia; quia ad hoc
extendit ſe quilibet miſſa in qua memoria fit plu-
rū immo omnū circūſtātiū ut patet ex canone.
Secūda cōcluſio. ſacerdos bñficiatus ſiue ſuf-
ficiēter ſiue iſufficienter poteſt principaliter pro ali-
is quā pro ſuis colatoribus celebrare. patet quia
ad minus diebus quibus a celebracōe vacare poſ-
ſet. et ad quos ſe nō obligant. quia vt cōmuniter
i inueſtituris et dotationibus excipiūtur duo dies
in quibus vacare poteſt in illis diebus. vt videtur
poteſt quis principaliter pro alijs celebrare niſi do-
ratio vel inueſtitura ſonaret oppoſitū. **T**ertia
cōcluſio ſacerdos ſufficiēter bñficiatus non poteſt

principaliter celebrare pro alijs quā pro suis collatoribz illis diebz. quibz pro ipsis celebrare ē obligatus patz qz sic defraudaret suos collatores. n̄ solue-
do eis debitū. et ipsis subtrahēdo solutionē. et non
seruās promissum. nisi teōz in vestiture mitior eēt
aut nisi celebrās illā missaz per aliā non obligatā
vel aliud suffragium recompensaret.

Quarta cōclusio. sacerdos nō sufficiēter bñficia-
tus potest forsan plures pro alijs celebrare quam
pro suis collatoribz principaliter patz cōclusio per
illam glosam aug. accipiat necessitatē sustentatio-
nis a populo et mercedē dispensationis a domino

Vbi est ponatur qd sacer-
dos obligauerit se ad cātād
vnā missaz pro. **A.** specialiter.
et postea obliget se ad
dicēdū vnā aliā missaz pro
aia. **B.** vtrū percācatōz vn-
us misse possit absolui ab vt-
roqz. respōdet hic holkot si-
pliciter qd n̄. nā casus ponit

qd ille sacerdos obligauit se ad dicēdū vnā missaz
specialiter pro. **A.** et postea obligauerit se ad dicē-
dū vnā aliā missam pro. **B.** specialiter. Tunc ex
casu arguitur sic. nullus obligatus ad celebrādū
duas. potest sufficiēter dicere solus duas missas ce-
lebrando vnā t̄m. sed ille sacerdos per casum ob-
ligauit se ad celebrandūz duas missas. ergo non
potest sufficiēter dicere solus duas celebrādo vnā
t̄m arguitur patet qz obligatus ad duas. si posset

sufficiēter soluere celebrādo vnā tm paritōe si ob/
ligaretur ad quatuor et ultra. Igitur si ad mille
teneretur posset se deobligare per vnā tm qd ē fal/
sum. Et videtur esse. exēplū ad hoc nā si pro mitro
A. qd legā sibi vnā lectionē et pro mittā. B. qd le/
gam sibi lectionē aliam. a lectōe quā legam. A. n
possum satisfacere legēdo eis vnā lectōez tm quia
promissi legere duas sic est iproposito Si aut po/
natur qd obligē me duabus personis. A. et. B. sub
hac forma legā ter vnā lectionē. ita qd dicaz vter
que sic et nichil aliud tūc casus est mutatus et pos
sum satisfacere legēdo eis vnā lectionē quam non
obligauit me ad duas lectiones licz obligauerim
me duobz. Intra illud qz al. qualiter soluit se ip/
suz. Pono vnu aliud magis difficile ponatur qd a
sacerdos obliget se ad celebrādū vnā missaz pnci/
paliter pro aia. B. et ad celebrandum pncipaliter
vnā missaz pro aia. C. Tūc querō an A possit satis/
facere celebrādo vnā missaz tm pro B. et. C. et vi/
detur michi sn preiudicio quorum cūqz qd n in mo/
dicit hic Holkot. quot sic faciens peccat mortaliter
sicut periu rus et deceptor aiarū ad cuius euidentia
expono qd intelligo per missam celebrari pncipa/
liter pro aliquo. puta pro aia. B. vel. C. et videtur
michi qd ad hoc quot A. pncipaliter celebret pro
B. requiritur qd intendat applicare missam suam
sicut aia. B. quot sit quedā satisfactio pro aia. B.
si tm illa aia indigiat satisfactioe apud deū. Si
co igitur quot A. pncipaliter celebrare pro. B. po/
test dupliciter intelligi vno modo quot applicat

missam suā ut valeat multis ita quot sit satisfactio apud deū. pro multis animabus puta quinque quorum una est anima. **B.** et simul tamen intendat. quod illi anime plus valeat ad satisfactionem quam alicui de reliquis quatuor. **¶** Et sic vere dicitur. secundum propriam rationem vocabuli et vnde. quod celebret principaliter pro anima. **B.** quia vult quod nulli tamen valeat sic anima. **B.** Alio modo potest intelligi quot. **A.** principaliter celebret pro anima. **B.** quia sic applicat missam suā anime. **B.** quia vult quod ipsa totaliter et precise cedat in satisfactionem pro anima. **B.** apud deū Ita quod nulli alteri anime cedat in satisfactionem licet velit quod prosit alijs per modum orationis non tamen per modum satisfactionis. Et illo modo principaliter celebrare pro anima. **B.** est applicare missam ad satisfaciendum pro anima. **B.** quātū missa satisfacere potest. Et illo modo intelligende questionem dico quot non potest per unam missam satisfacere uterque anime. nec obligationi sue. nec etiam. pro modo modo sicut patet. quia tunc esset implicatio interminus etc. **¶** Respondeo ponatur quot. **A.** intendat celebrare eque principaliter pro utraque anima tunc videtur quod satisfaciatur obligationi sue. **¶** Respondeo quod in tali casu pro neutra celebrat principaliter. **¶** Unde illud est dicere Ille celebrat principaliter pro utraque anima et ille pro utraque anima celebrat principaliter. quia primo equivalet isti. Ille celebrat principaliter pro istis. Et hoc est bene possibile quod facit. **¶** Sed tunc non facit quod facere deberet secundum obligationem positam in casu argumenti. scilicet equivalet illi copulatiue ille

celebrat pro illo principaliter et ille celebrat principaliter pro illo et hoc est impossibile cum facere per unam missam quod impossibile est quod missa cedat totaliter ad satisfactionem principaliter pro illo. et simul cum hoc satisfaciat pro illo et. Ex his patet parere quod sit dicendum ad questionem unam communem quod iam queritur.

Utrum missa celebrata pro multis tantum valeat unicuique eorum ac si specialiter pro illo celebraretur posito quod quilibet eorum indigeret. **E**st enim dicendum quod non imo in tali casu quando celebratur eque primo pro multis valor missae distribuitur equaliter et cedit cuilibet in partem satisfactionis apud deum secundum equalis portionem et numerum personarum pro quibus fit et per consequens. quanto plures fuerint. tanto unus quisque minus habebit. **N**am valor missae qui potest provenire alicui in purgatorio existere est finire virtutis quod alia sufficeret una missa ad satisfactionem pro omni debito in quo teneretur. quod tamen quod homines obligati ad quamcumque penam in purgatorio. **E**t sic frustra celebraret ecclesia plures missas pro eis. **I**tem si tamen valeret generalis missa dicta pro omnibus existentibus in purgatorio quantum si esset dicta specialiter et principaliter pro uno. **I**rrationabiliter ordinaret. et permitteret ecclesia. quod celebraretur pro uno specialiter. sed semper deberet celebrari pro omnibus existentibus in purgatorio. quod omitendo alios. et celebrando pro istis nichil accresceret istis. et multum deperiret. alijs. **E**t sic tota ecclesia erraret. quod ubique servat oppositum. **E**t ideo non videtur rationabile nec benedictum. quod una missa celebrata

pro centum. valeat tñ unicuiqz eorū quātum va/
leret vñ eorū. si pro eo pñcipaliter et singulari/
ter celebraretur. et hoc loquēdo de illa vtilitate et
valore. quo valet per modū satisfactionis pro quo
notandum: quot misse exequie psalterium et gene/
raliter quicuqz oratio facta a viuente pro defuncto
dupliciter potest sibi valere. vno modo per modū
supplicationis. aliemō per modū satisfactionis vt
qua fuit qddā propositū in partē satisfactiōis deo
loquēdo. primomō de valore misse vel cuiuscūque
alterius orationis. dico quot potest equaliter vale
re unicuiqz de centum. ac si specialiter pro se fieret.
quia talis valor prouenit ex virtute caritatis vi/
uentis membri ecclesie. et caritas non minuitur si
effectus eius distribuatur in multos immo magis
augetur et similiter etiam gaudiū qñ pluribus est
cōmune fit maior vt dicit aug. viij. cōfess. et sic de
vno bono facto non minus letantur multi ī pur/
gatoris quā vnus loquēdo de valore. Secūdomō
dico quē nō Exēplum potest poni Si aliquis rex
cui centū obligentur. quilibet in decem denarijs.
Si conaris liberare eos Per orationes apud regē
vt dimittat eis debitum. et ille te exaudierit annu/
endo. manifestum est quot tñ prodest oratio tua
vñeuiqz de centum. ac si fusa fuisset specialiter pro
vno. Si vero conaris eos liberare per modū satis/
factiōis. volēdo soluere saltē iparte et offers pro eis
centū denarios. certū est qd minus valebit hec so/
lutio vñ de istis centum quā si fieret singulari/
ter pro eo. quia si fieret pro eo singulariter foret to

C.

raliter liberatus. **N**unc autem quod facis pro omnibus cen-
turiis non facis pro eo nisi secundum porcionem que sibi po-
test provenire de centum denariis divisis inter centum
personas. **E**t sic non reciperet a te nisi unitatem et
sic per consequens cum prius teneretur in tantum in decima
parte debiti sui satisfecisti. **E**t quod interdictum est ecclesie
in celebrando missas pro defunctis non solum impetra-
re ipsis veniam et remissionem pene. **P**er modum suppli-
cationis oratio sed etiam per modum satisfactionis sol-
uendo deo pro eis. **E**t eodem modo elemosinis et ieiunie
ijs et alijs operibus caritatis. **I**deo dico quot non
tantum valent ista pro pluribus hoc est non tantum satisfaciunt
pro uno quoque si pro multis fiant quantum
valerent uni de illis si pro eo specialiter fieret. **A**li-
as enim non video quin irrationabile et crudele foret
sacerdoti aliquam missam specialiter celebrare pro
uno. **E**tiam si diceretur quot missa solummodo valet
per modum orationis illis pro quibus fit tunc licet
esset possibile quot tantum valeret unicuique de centum
quantum si pro uno fieret specialiter tantum iudicando de
deo secundum conditiones policie humane non apparet
verisimile quot concederet que faciliter supplicati-
ones que peteret remissionem centum debitorum
sicut que inteream qui peteret a simili caritate pro
uno debitore tantum. **E**t ideo verisimiliter esti-
mandum est quot missa tam per modum orationis
quam per modum satisfactionis plus valet unum si
pro eo singulariter fiat quam si fiat generaliter
pro eo et pro alijs licet possibile foret si deo placeret.

quod per modum orationis valeret ut dictum est
Existis infero quot obligatus ad celebrandum
per unum annum pro a principaliter non potest i
illis missis celebrare principaliter pro. **B.** necque
in aliqua illarum sine fraude. **S**ecus tamen est si
aliquis sit obligatus ex conventionione quot debeat
celebrare pro. **A.** sic tamen quot licet sibi tres vel
quatuor vel plures assumere **I**n tali enim casu po
test alios adiungere sacerdos sic conductus et ce
lebrat equiprimo pro omnibus quia hoc datur sibi
ex conventionione sua. **E**t tunc convenienter sicut
dictum est. minus valet missa ad satisfaciendum
pro. **A.** quam si fuisset pro eo solo celebrata. **E**x
istis videtur sequi. quot sacerdos parochialis qui
teneatur principaliter celebrare pro parochianis.
sue ecclesie non possit vivis et defunctis adiunger
re animam patris sui vel alterius amici sui vivi
vel defuncti sub hac intencione ut missa sua cedat
in satisfactionem pro omnibus parochianis et il
lo amico suo quia si anima patris sui addere
tur ad illam multitudinem iam portio unicuique
percipienda de valore illius misse foret diminuta.
Et hoc per actum et intencionem sacerdotis adiu
gentis animam patris sui et alias. **S**imiliter qua
ratione liceret sibi adiungere unam animam. lice
ret sibi et postea adiungere aliam. et sic terciam
et quartam. **E**t si teneatur principaliter pro
centum celebrare posset licite eque principaliter
pro ducentis celebrare quod falsum est quia sic.

defraudaret parochianos quibus seruit quia missa
celebrata principaliter pro ducentis non valet tñ
medietari sicut si specialiter pro ipsa medietate ce
lebraretur. Sed diceret si illa vera essent tñc vti
lius esset homini manere in parrochia parua quā in
magna vbi plures essent parochiani. Responde
tur verum est pensato solo emolumento quod pro
venit parochiano viuo vel defuncto ex meritis
vel suffragiis sacerdotis ipsius parrochie. Non ta
men oportet quod sit melius simpliciter quia forte
ipse in gratia proficit et plura bona facit in
parrochia magna quā in parrochia parua.

~~Et sic est finis huius operis.~~
~~Anno. M. CCCC. XC. III.~~

Utrum perfecta dei opera possint impediri de/
monis malicia **C**ontra primum arguitur sic.

Perfectum est cui non potest fieri additio. sed omnibus dei
operibus potest fieri additio. ut operi creatiois natu/
re superadditur opus recreatiois gratie quod perficiat/
tur per opus glorie accidentialiter augibile. **C**ontra se/
cundum Voluntati divine nemo potest resistere cuius
posse non est impedibile. at eis sapientia vincit maliciam
nichil ergo potest demonis malicia contra dei opera
Pro primo est illud **C**anticum moysi **D**ate magnificen/
tiam deo nostro dei perfecta sunt opera **E**t in psalmo
103 domine deus magnificatus es vehementer ubi sequen/
ter enumerat magnifica dei opera ad laudem quia signifi/
cant opera gratie secundum mysticum intellectum. et signifi/
cant opera glorie secundum analogiam. **P**ro. 22 est. quod deus
invenit humane salutem igitur contrarius est omnibus operi/
bus saluatoris. respondens magister iohannes. de nichilum
per has propositiones quarum maior est ista videlicet

Trinum opus dei perfectum est in homine consummatum.

Sic opus dei trinum quantum hominem respicit secundum na/
ture gratie et glorie **P**rimum est efficienter effusum secundum
formaliter superfluum tertium finaliter refusum **I**n pri/
mo homo de nichilo educitur per opus creatiois **I**n 2o ad/
deum adducitur **I**n 3o redit spiritus ad deum qui de/
dit illum **P**rimum appropriatur patri in filio in spiri/
tu sancto **S**i quidem ante omnia opus dei trinum est intra se/
cundum propter inmensitatem suam et infinitam communicabilita/
tem se connectit triplicem subsistentiam personale alioquin
non se perfecte communicaret quia non ubi ratione et quasi pater
et aliter in creaturis. **H**ac communicatio ab intra non pos/
ita. cuius vestigium de necessitate relucet in quolibet

opere dīno causaliter ad extra producto et opera-
tio dei extrinseca presupponit perfectionē intra. scđo
dixi. Opus dei perfectū qđ sic probatur ex agente et
agēdi mō ac fine intēto perpēditur omnis perfectio
Ex agente quidēz ī quo perfecte sūt oīa agēdi prin-
cipia. ex mō agendi si ī depēdēt a se per se et prop-
ter se agit nulli alteri agēti inrens. nec formam a-
gendi ab alio discēs nec ad finē alterius alteri sub-
mīstrās. **E**x fine itēto si bonus ī se bonus oībus
nocuus nemini. **H**ec oīa vidēda sunt ī operibus
dei ī quo perfectissima sūt oīa agēdi pīcipia qz sūt
posse scire et velle. **P**osse quidēz nō impeditū qz omī
potēs. scire nō ob umbratū qz lux pura et velle ab
oī inīdea relegatū qz sūmūz bonū ymmo pura bor-
nitas. **I**n primo relucet patris oīa patrātis potēcia.
In scđo verbi ab eo geīti oīm artifex sapiēcia qui
modū dīne actōis dēducit a fine itēcōis vsqz ad fi-
nē executōis. media singula disponēs suauiter. ī
tertio spūs dñi bonus potēcia et sapiēcia amica-
biliter connectit vt cūcta que a potrefacta et filio
formata sūt ī spū sancto bōitatis ornatū suscipiāt
quaremūs spū ornāte celos et qui ferebatur super a-
quas id ē super primā fluitātē materiā cūcta que
deus fecerat essent valde bona. **H**ec insinuātur ī
verbis Apostoli ad **Romanos vii.** **E**x ipso per
ipsūz et ī ipso sūt oīa. ex ipso sicut ex primo fenta-
li ornāte pīcipio ex quo sūt oīa et ipsum ex nullo.
per ipsūz sic per pr mū fōrtiū exemplar a quo pro-
cedūt ī res naturales forme rerū. **I**n ipso sic ī bo-
ni flūs cōtinēre qz nichil eorū odit que fecit sed oīa
amat atqz cōseruat. et hoc ī timori cōseruacione

quaz res cōseruari potest per propria cōnaturalia
p̄cipia vel in loco suo naturali. vnde dixit. poeta

In ipso viuimus mouemur et sumus. in ipso
qui ē ens encū vita viuētium et principū finale
oīm. a quo dependet celum et terra et tora natura.
Ab hoc ente derivatū est omnibus esse et viuere ac
intelligere hīs clariū hīs vero obscuriū primo
celi. **A**b hoc agente primo depēdit omne agens se/
cundū. in virtute agens sibi a primo acomodata
ymmo nulla creatura subsisteret nisi causa que de/
dit esse īfluēret quare primo cōuenit oīs causali/
tas actiua. et sic ē prima causa primū efficiens. sū/
ma forma vltimis finis alpha et o primus et no/
uissimus. **S**cīde patz vltim illius propositiōnis
quō hoc opus perfectū sit in homine cōsummatū. qz
hō est finalis et vltima creatura ī qua creator suā
expressit ymaginē et similitudinē ī qua oīs crea/
ta perfectio ī vnum colligitur. vt sit quasi rerū cre/
atarum breuis epilogus. ideo dicimus minor mū/
dus. quare etiam dicitur a saluatore omnis crea/
tura. nō vniuersaliter distributē sed finaliter col/
lectē. **E**xēplat etiā ī se dīne mocōis presidētia. sic
em ē primus maior. motu primi mobilis totā mo/
uēs naturā corporale cuius motus est vita quedā
oīb. deorsū subsistētibz. sic aīa hoīs mouet totū
corpus motu vitali cordis. **I**taqz scdm legitimū
ordinem originalis iustitie corpus suberat anime
aīa spiritui spiritus deo. **T**enetur ob id hō scdō spi/
ritum deum colere et deo pre omnibus creaturis
gratiarum actiones referre in quo nedum opus
nature sed et gratie cōsummatum ē quod est supra

C. iiii.

naturā qđ iterū n̄ purū sz hominē et deū scz christū
āministratur per christū dico qui supra naturā con
ceptus. natus passus mortē. resurrexit. ascēdit. spi
ritū sanctū misit. per quē filios adoptionis cōstitu
it. et nouē gratie regeneracōez instituit. Sic enim
ī generacōe naturali ex hōie generatur hō sic ī ge
neracōe spūali vbi p̄cipiū generatōis est christus
qui est hō et deus generatur n̄ hōies per naturā sed
ex deo generatur di. per gratiā. ioh. i. dedit eis po
testatē fili. dei fieri. Et ioh. 10. videre qualē carita
tē dedit nobis vt fili dei noīemur et simus patz igit
tur qđ ī hōie ē quasi circulus ex processu creatōis
et recreacōis a deo et ad dū cōpositus. qui circulus
īcipit a verbo per qđ oīa facta sunt et ī ipsuz iterū
redit qđ verbū caro factū mediator est dei et homi
nū a quo participatur ī nobis esse grē et consumma
tur beatitudo glorie. Iuxta illud. ioh. Hec ē vita
eterna vt cog. 12. c. Attēto quod sic circulus vñs
nature cōdite fit per mediū hōis ī quātum est vñe
causatū ad extra oīm artificiū. Ita circulus redu
ctionis gratuite fit per mediū qđ est vñe produc
tū ad intra. Et circulus reductōis gloriose seu be
atifice fit per mediū esse naturaliter vñe qđ est ve
ritas dīna īquātū est vñiformis lux et vita qz me
dio sunt sibi īvicem inseparabiliter cōiuncta. Si
quid natura nostra ī dīmū suppositū ē transposita
quē admodū requirit vñs rerū cōsumacō qz cōple
tur ī vltimo creaturazū cū vñiuerse creatōis p̄nci
pio. Et ideo sic mediū p̄ime reductōis ē hō cōditus.
Ita mediū scđe reductōis ē hō cōditus et eternalis.

ter genitus et mediū tercię reductōis est hō taliter
cōditus eternaliter genitus et ī lūie vritatis super
ne itellectualis visus sū qđ supra allegatū ē hec ē
vita eterna terminus igitur iōpere nature fuit hō
mo cōditus qui post lapsū per filiū dei eternaliter
geniū et in nostra natura tēperaliter natū iterū
reductus et reperatus ē et ī suū reparatōē beati
fice cognitus finaliter beatificatus est et sue cōsu
macōis felicē accipit finem et **¶** Sequitur minor
¶ Cui resistet demonis malicia quā vicit dei sapi
ētia suauiter disponēs omnia **¶** Patet ex nomine
suo quo **S**athanas appellatus ē. i. adūsarius qm̄
omni bono aduersatur. licet ipse a bono deo bonus
factus sī veritate nō sterit et suo creatori qđamō
equari voluit **H**ic ordinē a deo īstitutū turbare et
peruerrere nusus ē **F**uit qui dā creatura sub creato
re posita quatenus sue bonitatis īfluxū ī desinēter
recipiēs cōseruaret **S**ed timore superbie a seipso
deprauatus se dīne bonitatis ī fluxui sub traxit et
ne hōi cōmunicaretur īiudit dolore grauissimo cō
fectus super excellētiā hōis ad quā deo miserāte ī
suplēmētū angelice ruine vidit illū sublimatū **I**n
hijs igitur duabz malicijs superbia atqz īuidia to
ta prauitas affectus angelici cōsistit que sui mali
vestigia homini imprimere nititur quare et eun
dem sicut ipse per superbiam cecidit temptare cu
rauit **N**ouerat enim hominem ad ymaginem dei
factum vt suū factōrem ymutaretur eum in rec
titudine qua conditus fuit **H**inc demon a deo apo
statans hominem a dei ymagine et ab hac deifor

mi ymita ginē a vērtit et a loco immortalitatis in
qua a deo erat positus vt obediē. Hunc custodiret
in exilium mortis deuiare fecit et dum vir obedi
uit mulieri et hec serpenti bene ordinata politia et
gratiosa yconomia peruersa est. et hoc inesse suo
monastico per rebellionem carnis contra spiritū
turbatus est. **E**st etiam a custodia angelica que
sibi in paradiso contra fraudes diabolicas proui
sa fuit excommunicatus et per cherubin cui in pleni
tudine scientie equari voluit expulsus fuit. ymmo
vt verius loquar super cherubin conformitatem
dine ambiuit credens serpenti qui ait. **E**ritis sicut
dij scientes bonum et malum. **E**t cuius intellec
tus ad instar angelici intellectus erat pleniformis
iam in ignorantiam venit factus vt tabula rasa i
qua nichil depictum est. **E**t varia facta sunt homi
ni incomoda. quoniam humana natura que crea
ta fuit libera. facta est multipliciter ancilla. **H**o
mo quidem cum in honore esset non inteliexit et et
opus dei perfectum in homine exemplatum mali
cia demonis deformatum est. et malicia demonis.
bonitatis dine communicatio et refluxus in parte
impeditur. **N**on autem potuit demon resistere do
in se a quo proiectus est in damnationem et perper
ue relegatus. **N**ec potuit resistere operi eius per
fecto in maiori mundo. **S**ed se homini et minori
mundo opposuit. **E**t sic quoniam a mundo archi
tipo auertens mundum maiorem secundū quod
in parte est habitatio minoris mundi et suo seruit

vsui deteriorauit continuis temptationibus homi-
nem impugnans et a suo archetipo per culpam et
longane. **E**t sicut prius dñsum est. trinum opus
dei perfectum in homine consummatum. Sic ipse
triplici malicia quam potest dionysius insurgit. Pri-
mo contra dei potentiam quamuis impotenter. vi-
olente furit contra dei sapientiam proteruit per
sanctasticam deceptionem. contra bonitatem de-
menter malum concupiscit. quamuis ut. **S**ophis-
ta copiosus ab aparente sapientia hominem in
hijs de cepit. **E**t maxime utitur fallacijs quando
que in dictione fallaciter scripturam et mandata
dei interpretans ut faciat credere de nō ente quod
sit ens. et viciū habere speciē virtutis. **U**titur eti-
am fallarijs ex contradictionem que sunt septes ut ad
septem vitia inducat. primo ad superbiam utitur
fallatia petitionis principij arguens ita. **O**mnis
magnus est honorandus tu es magnus igitur
tu es honorandus. **S**ed quia homo nichil habet
quod non accepit et ita de nichilo sui potest gloria-
ri quasi de principio. **S**i autem venerit ad verum
principium iam non in se sed in domino gloriatur.
Ad inuidiam vero utitur fallatia secundum non
causam. **I**ste pollet in virtutibus et sic tollit tibi
honorem singularem. **I**ta causam amoris per-
uertens. **U**titur ad iram fallatia ignorantie elēci-
dum aduersario suo irascitur qui debet irasci cul-
pe nō persone et maxime culpe proprie quā aduer-
sarius in ipso arguit et debz vicerē malitiā aduersarij.

per mittitatem et mansuetudinem non autem nutrire per iram
Vritur ad accidia coniugationibus inutilibus per e
uagationem mentis quod habundantia fallacia accidentis
Vritur ad auaritia fallitia simpliciter interroga
tiones ut una dum ad omnes necessitates humanas suble
uandas dicit sufficere aggregare pecunias quod frequen
ter afferunt plures indigentias. quod qui plura habet pluribus
indiget Vritur ad gula fallacia scilicet quid ad simplici
ter. sic argues Istud est delectabile et bonum gule igitur
est simpliciter eligendum Vritur tandem ad luxurias
fallacia ista et altera. quod non coniunguntur extrema
tes conueniri medio. Fallacia quoque proponit conse
quentis sic argues. Generatio filiorum est bona ergo
cessatio a generatione est mala Per argumentum a con
trario sensu quod fit ab opposito antecedentis ad op
positum consequentis. Possent quod circa singulas fallaci
as modi paralogis morum in temptacionibus demonia
cis fingi quod studiosis relinque. Sed notandum
quod dixi dei sapientia non nostram vincere. quod deinde ad
huc habes limpida naturalia quibus abutitur in
malum est nobis astutior: nulle habes nocendi artes.
Est etiam potestior et ex sua superbia presumens ag
greditur Contra quam humilitate radicari nos pro
tectori diuine committamus. Si uina igitur virtu
te cum his potissimum aggrediendum est. quam proprie me
retur infirmitatis cognitio. et humilitas que sola la
queos euadere possit ut legitur de beato antonio
Huius exemplum legitur in libro regum de iosephat
qui uidens hostium multitudinem infirmum se
coram deo fateretur et se totum conuertens ad do
minum inuocauit et preualuit ex hoc et precedentibus

Sequitur conclusio. **E**rgo perfecta dei opera propter nos facta. licet possint secundum quid impediri. non tamen simpliciter omnino frustrari. Patet quia si operum gratie frustraretur irreprobis hoc supplebitur per diuinam iustitiam malum hoc penaliter reformaretur et turpitudine culpe reformaretur per pulchritudinem iustitie. **U**nus psalmus. Diuerse vie domini misericordia et veritas. Principaliter via est sue misericordie et bonitatis que si impedimentum quod habuerit erit ex nostra malicia que suggestione demonis in nobis efficitur sed per diuinam iustitiam reoperatur. Si igitur in quibusdam diuina bonitas impeditur hoc tamen impedimentum diuina iustitia reoperat et in bonum ordinem reducit. Dixi ergo bene quod non omnino frustratur quod fieret si ordo diuine bonitas a deo institutus quo vidit deus cuncta que fecerat et erant valde bona. quod destitueretur. Sed hic ordo perseverat licet in quibusdam liberum arbitrium habentibus hoc bonum quo ad eos impeditur ne in seipsis participant tamen non omnino frustratur dummodo iniquitas talium iuste corrigitur. et voluntaria malitia coacti ene pene involuntarie per diuinam iustitiam reformatur ut sic nullum bonum est irremuneratum sic nullum malum maneat impunitum. A quo nos punitionis malo preseruet deus ut cum electis semper feciliter gaudeamus.

ExPLICIT determinacio Eximij et disertissimi doctoris sacre theologie Magistri Johannis de mechilina habita in vniuersitate colonien. in scholis artistarum in quolibet

